

TÄHEKE

ISSN 0134-2266

1994

4

jürikuu

Esimesed

VENDA SÖELSEPP

MIKS ON AIAS SIGIN-SAGIN,
PUUDE SOSIN, OKSTE NAGIN?
MIS SEAL JUHTUDA KÜLL VÖIS?

KENAS KAHARAS JA UHKES
LUMIVALGES KLEIDIS PUHKES
LUMIKELLUKESE ÖIS.

"MIS SUL ARUS, ET NII RUTTU?
HEIDA, LAPSUKE, VEEL TUTTU!"
ÕPETASID ÕUNAPUUD.

"KUHU JÄÄB SU AU JA HÄBI?
NINATARK SA LÕHKI-LÄBI,"
PIRSUTASID PIRNID SUUD.

"KUI ME OLIME VEEL NOORED,
KUI VEEL KORPAS POLNUD KOORED –
JUBA SIIS MEIL OLI PEAS

KÜLLALDANE ARUVARU
JA ME HÄSTI SAIME ARU:
OLE KESKEL TEISTE SEAS..."

KUID SEAL NOOR RABARBER AJAS
NINA VÄLJA. VALJULT KAJAS
ÜLE AIA ULJAS HÕIK:

"MUGAV KESKEL LESIMINE...
AGA OLLA ESIMENE –
SEE ON JULGUS! SEE ON VÕIT!"

Lihavõttejānes

LEELO TUNGAL

OLI ILMSI SEE VÕI UNES –
MEIL KÄIS LIHAVÕTTEJĀNES.
ŠOKOLAADIMUNE MUNES
MEILE LIHAVÕTTEJĀNES.

OH, ET ÄRA TA EI LĀHEKS
TEINEKORD NII KIBEKĀHKU.
MUNADEST JĀI MEILE VĀHEKS,
AGA JĀNES PANI PLEHKU...

KÜLLAP JĀNES JĀTTA TAHAKS
KÜMME KILO KOMME MAHA,
AGA MIS SEAL PANNA PAHAKS –
JĀNESEL ON VĀHE RAHA.

Lumememmed lähevad

LEELO TUNGAL

KUI MEIE VEEL NĀGIME UND,
END SINILILL MAAST LĀBI KAEVAS.
MULD LÖHNAB, JA POLEGI LUND
VIST MUJAL KUI SINISES TAEVAS.

KES ISTUB SEAL PILVEDE PEAL
JA LEHVIKAB KĀEGA ME POOLE?
NĀE, LUMEMEES KŪLITAB SEAL –
TA PÕGENEB PÕHJAMAALE.

Illustreerinud REGINA LUKK

Illustreerinud INGA HEAMÄGI

Aprill, aprill!

JAAN RANNAP

Perekond Hallkõrv vaatas ühte punkti. Väarikas papa, atsakas mamma, Väikevend ja Pisipõnn olid kinnitanud pilgud seinakalendri-le, kust Väikevend mürades oli selle päeva lehe kogemata alla rebinud. Nüüd paistis sealt järgmise päeva kalendri-leht ja sellel seisis suurelt: 1. APRILL.

"Homme," sosistas Väikevend Pisipõnnile kõrva ja itsitas. "Mul on plaan peetud!"

Ka Pisipõnnil oli plaan peetud.

"Kui mamma hommikul äratama tuleb, teen, justkui magaksin. Tema köditab kõrva tagant, minul ikka silmad kinni. Tema näpistab ninast, mina muudkui magan. Kui ta siis mõtlema jääb, mis edasi teha, hüppan äkki üles ja hüüan: "APRILL!" Ja Pisipõnn naeris laginal.

"See on sul ilus plaan," kiitis Väikevend perekonna pesamuna. "Midagi seesugust mamma küll oodata ei oska."

"Mis sina teed?" tahtis pesamuna teada.

Väikevend muigas kavalalt.

"Mina teen lihtsalt. Mina hüüan papale: "Oi, sul on vunts koorene!""

Pisipõnni moka vajus torru.

"Koort pole me enam nädal aega näinud. Papa seda ei usu."

"Noh, siis hüüan midagi muud. Ma hüüan: "Papa, sul on selg kriidine!""

Ja nüüd lõkerdas Väikevend naerda.

Ka väarika papa mõtted olid seotud 1. aprilliga. Jälle see naljapäev käes. Pika elu jooksul oli papal olnud rohkesti poegi ja tütreid. Kõik nad olid sel päeval väsimuseni aprillitanud. Papa teadis, mis teda homme ootab. Küll tuleb tal oma kriidist külge, küll jahust turja vaadata. Lõpuks veel lasta endale lint sappa seada ja sellega mööda eluruume käia. Noorusaeg, noorusaeg, kui kaugele see kõik oli jäänud!

Kaugusele vaatamata elas siiski ka papas aprillitegemise soov. Papal oli väike mänguhiir, just nagu päris, saba taga ja kõik. Papas elas unelm viia mänguhiireke üles perenaise pliidi ette. Pliidi all puudeaugus magas kass Mints. Papa oleks tahtnud mänguhiirekest puudeaugu eest niitipidi läbi vedada. Kui siis Mints hüppab, tõmbaks papa nõõrist ja piiksataks kõlavalt: APRILL!

Papa ohkas. See oli vist kolmas kevad, kui ta niimoodi mõttes. Unisused ei sure, tuli papale meelde, mis keegi kuskil öelnud. Tõsi ta oli.

Isa kink, ema kink

Laupäeva hommikul läks Kalevi ja Sulevi isa ajalehte tooma. Poolpimedas esikus komistas ta risti-rästi vedelevate jalanõude otsa ja pidi peaaegu ninali lendama. Paugupealt ta vihastus ja käratas: "Poisid, marss siia!"

Esimestena astus poiste toast esikusse Kalev, siis ta kannul ka Sulev. "Olge lahked, härrased, vaadake, mis segadus siin valitseb! Alati te viskate kõik oma jalanõud laiali. Siin võib ju jala ära murda! Äärepealt oleksin käpuli kukkunud," kurjustas isa.

"Kes käib, see ka komistab," tähendas Kalev sedamaid vilkalt.

"Tohoh tont, suudki veel pruugite! Selleks ajaks, kui ma tagasi tulen, olgu viimane kui üks jalats nagi all rivis, muidu..." Nõnda ähvardanud, kadus isa ukse taha.

"Kuulsid?" pöördus Kalev kohe endast märksa noorema Sulevi poole.

"Kuulsin," vastas Sulev.

"Ja mida sa siis ootad? Hakka käimasid kokku korjama!" kamandas Kalev.

"Miks mina?" tõrkus Sulev.

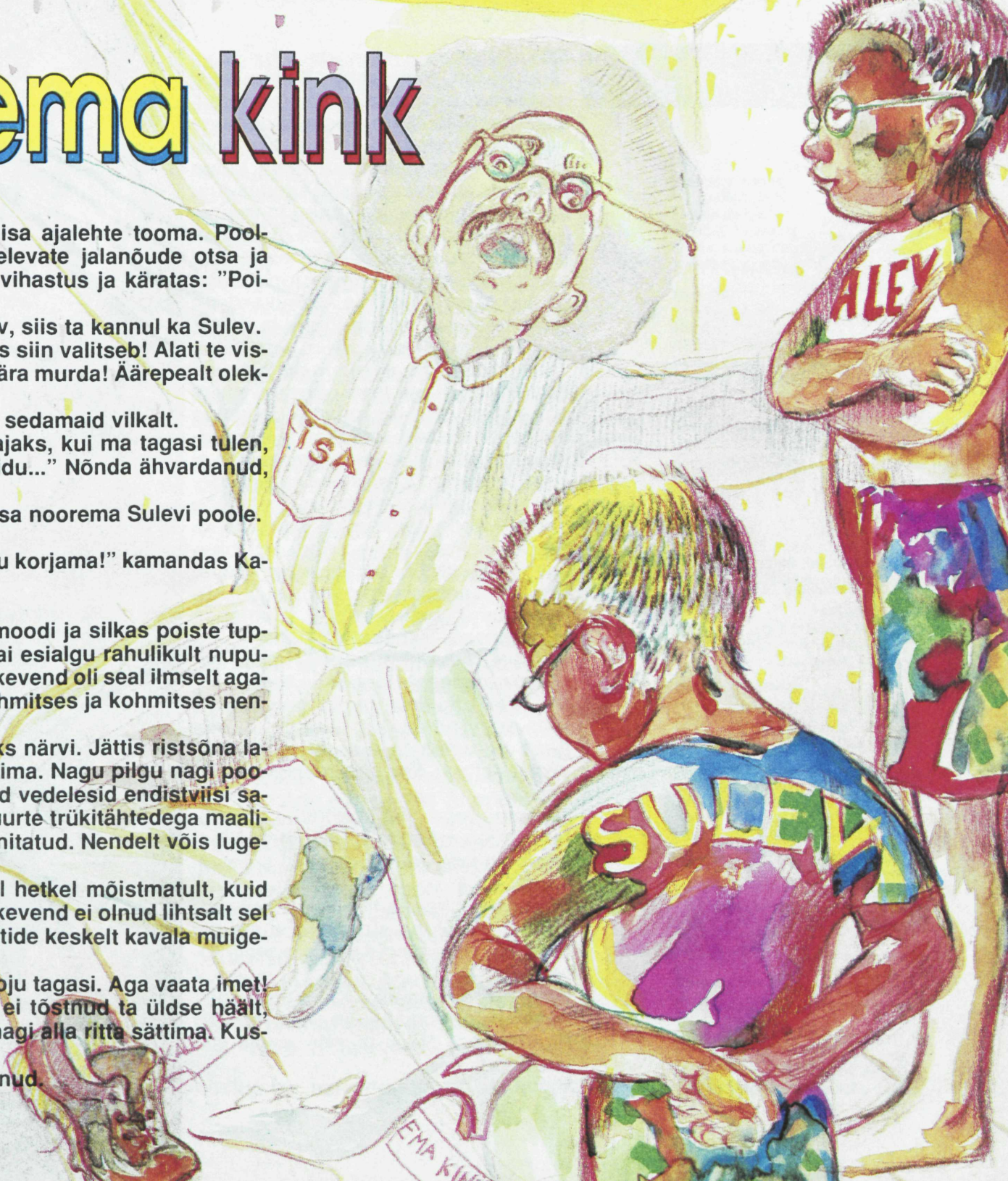
"Sina ikka või muidu..." ähvardas Kalev isa moodi ja silkas poiste tuppa tagasi. Seal ta võttis ristsõna käsife. Ja sai esialgu rahulikult nuputada, sest kuulis selgelt: esikus askeldati. Väikevend oli seal ilmselt agaralt ametis. Aeg kulus, ent Sulev muudkui kohmitses ja kohmitses nende käimade kallal.

"Misasja ta seal küll teeb?" läks Kalev viimaks närvi. Jättis ristsõna lahendamise pooleli ja astus esikusse asja uurima. Nagu pilgu nagi poole heitis, tõmbus ta nagu üleni pilve. Jalanõud vedelesid endistviisi sapisuntrana segamini. Ainult mingisugused suurte trükitähtedega maalitud sildid olid neile pesupulkadega külge kinnitatud. Nendelt võis lugeda: ISA KINK, EMA KINK!

"Mis pagana kingid?" mõtles Kalev esimesel hetkel mõistmatult, kuid siis taipas, et tegemist oli õigekirjaveaga. Väikevend ei olnud lihtsalt sel alal tugev. Nüüd ajas ta end nende paljude siltide keskelt kavala muigega püsti.

Parajasti keerati võtit lukuaugus. Isa jõudis koju tagasi. Aga vaata imet! Kuigi tulija märkas juba sisse astudes silte, ei tõstnud ta üldse häält, vaid asus hoopis nohisedes jalanõusid riidenagi alla ritta sättima. Kusjuures sildid pistis viimseni tasku.

ISA KINK, EMA KINK oli oma kasvatustöö teinud.

Monika Järve

Sauga alevik 22-4
EE3670 Pärnu mk.
Huvid: ujumine, kalendrid ja šokolaadipaberid.

Aulika Siilmann

Nõva vald
EE3175 Lääne mk.
Huvid: tantsimine, klepsud, kalendrid.

Irina Bortnik

Kaerepere küla
EE3500 Rapla mk.
Huvid: kommi-, nätsu- ja šokolaadipaberid.

Olga Bortnik

Kaerepere küla
EE3500 Rapla mk.
Huvid: kalendrid, lillede ja loomadega postkaardid.

Getter Nukka

Kesk 2-7 EE2400 Tartu
Huvid: käsitöö, joonistamine, lugemine, klepsud.

Andrus Sahk

Kalja talu Kõrvküla Haava skj.
EE2410 Tartu mk.
Huvid: nätsupaberid.

Heleri Taleri

Põllu 2-12
Palivere
EE3150 Haapsalu mk.

Moonika Martinson

Pärna pst. 10
EE2500 Valga
Huvid: Barbie kleeped ja pildid, kuulsuste pildid, uisutamine, ballett.

Annika Saetalu

Kaansoo Vändra skj.
EE3461 Pärnu mk.
Huvid: kommi- ja nätsupaberid.

T. Treimuth

Ramsi 7-6
EE2968 Viljandi mk.
Huvid: udukad, tantsimine, laulmine.

Talvel on meie maja küljes suur soojauss, nina soojussõlmes kinni, saba lookleb linna poole. Soojauss võtab majasoojuse endale. Kui soojauss end kord kõvasti maja külge imeb, katsu tast siis lahti saada! Just nagu soojakaan. Just nagu jonniuss. Soojausse on talvel linnas oi kui palju! Nad lausa põimuvad omavahel nagu päris ussid. Kogu suurte majade vahe on neid täis. Mõnikord on neil üheskoos nõnda lõbus ja palav, et nad ajavad auru välja. Siis ütleb vanaema: "Näh, soojaussid kütavad ilma." Meil ei ole toas põrmugi palav ega lõbus. Meil on toas paks kamps seljas ja villased sokid jalas. Kindadki poleks ehk liiast, aga kinnastega ei saa "Legosid" kokku panna ega klaverit mängida. Soojaussi on kõige parem vaadelda ülemise korruse pe-surödult. Sealt alles näed, kui pirakas ta tegelikult on. Soojauss kasvatab keset pehmet talve oma seljal sügavrohelist inglise muru. Soojauss sööb perede rahakotist jäätist ja jogurtit ja muudki mõnusat. Hiljuti sõi ta ema sametist lipsudega toasussid ära, tõsijutt. Ema tahtis neid susse juba ammu osta. Käisime neid koos poes piilumas ja ema oli siis ääriveeri pärinud, kas nad ka mulle meeldivad.

"Emme, need olid imeilusad," kinnitasin mina mõistvalt. "Iseäranis lillad sametlipsud. Ja nad sobisid sulle nii väga."

Ema aga kostis kuidagi nukralt: "Soojauss pistis sussid juba nahka, tead. Ma ei saa neid enam endale lubada..."

Ema jutt oli imelik. Kui mina poes uuesti piilumas käisin, olid sussid riulil alles. Miks ta siis soojaussi süüdistab?

Vahel arutavad ema-isa murelikult

SOOJAUSS

KALJU SAABER

Illustreerinud ANNELIIS AUNAPUU

koos: tuba jälle nagu hundilaut, rahakott tühi, poole soojusest loovutasime soojaussile. On alles parasiit. Soojauss näib olema hullem kui mõisaks, kes võttis vaid kümnist, või maksuamet, kes võtab tubli veerandi. Nii nad räägivad.

Imelik, soojaussi ei leia ühestki "Loomade elu" köitest. Ometi on nad olemas. Palju kindlama peale kui UFO-d. Soojausse näevad ihusilma-ga kõik, nii lapsed kui täiskasvanud. Ainult soojustehnik ei näe ja tema peremehed majavalitsusest. Nad võiksid minna üles pesurõdule ja sealt vaadata. Soojaussid näitavad end talvel, kui teised ussid maa sees magavad.

Suure soojaussiga peab võitlema. Kogu häda olla selles, et soojaussid ajavad kesta just keset talve. Isa ütleb: kui töömehed ükskord soojaussile uue kesta ümber tõmbavad, siis ei küta ta enam ilma. Siis muutub ta taltsaks, ei söö enam meie pere rahakotist ega võta majasoojust ära. Siis muutub ta koguni heaks ja hakkab ise meile sooja tuppä puhuma. Siis on meil taas soe nagu südasuvel mere ääres. Siis võin mina loomulikult tihedamini jäätist saada. Siis võib ka ema sametlipsudega uutes toasussides minna hommikukohvi keetma. Aga siis ei saa ju enam iial soojaussi pikal turjal lumememme jaoks palle veeretada, kui kõrval paugub pakane. Siis ei ole enam iial sügavrohelist muru keset talve maja taga. On ju soojaussi turjal sama uskumatud lood kui muinasjutus, kus kaksteist kuud said jõuluööl metsalagendikul kokku. Aga millestki tuleb loobuda ka. Lumememme jaoks tuleb oodata sulalund ja õitsvat rohelist saab botaanikaaias ka talvel näha.

KIRJASÕBRAD

Marleen Vöting

Väike-Rahula k.
Orissaare sjk.
EE3320 Saare mk.
Huvid: kudumine, heegeldamine, kleepsud, postkaardid.

Sirli Ots

Ehitajate 7-4
Viiratsi
EE2887 Viljandi mk.
Huvid: lugemine, kleeppekad, kaardid, loomadega pildid.

Marge Laanemaa

Roosi t. 21b Raasiku
EE2250 Harju mk.
Huvid: muusika, sport, lugemine, tantsimine, kommi- ja nätsupaberid.

Merlyn Viilik

Aia 7-4
EE3600 Pärnu
Huvid: udukad, tantsimine, käsitöö, lahe musa.

Salome Virkus

Tiigi 21
Kärdla
EE3200 Hiiumaa
Huvid: klaver, tennis, käsitöö.
Ootan kirju nii poistelt kui tüdrukutelt.

Merli Vakepea

Linnamäe tee 49-52
EE0039 Tallinn
Huvid: reisimine, lugemine, kirjasõbrad, sport. Ootan ka pilti!

Kristiina Niine

Atsalama küla
Pagari sjk.
EE2037 Ida-Virumaa
Huvid: lugemine, nätsu- ja kommipaberid, margid.

Karmen Gerne

maja nr. 16
Löpe sjk.
EE3678 Pärnu mk.
Huvid: käsitöö, lugemine, udupildid, kleeppekad, nätsu- ja kommipaberid.

Heal lapsel mitu nime

LEHTE HAINSAHU

Illustreerinud MADE BALBAT

Piret on ennast kaua peegli ees mukkinud. Pat-sid on lakkideks lahti kammitud, roosa siid-roos on tuka sisse pistetud. Nüüd ta kõnnib, ema helmed kaelas, kleidiks seljas ema valge pidupluus, mis musta lakkvööga keskelt kokku tõmmatud. Pisut on kulutatud ka ema huulepulka ning kreemi ja lõhnaõliga ei ole just kokku hoitud.

Kui ema koju jõuab, võtab Piret jäiga poosi – sirutab pikad jalad pulksirgeks ja sätib käed tikkudena kahele poole külge.

"Mis see peab tähendama?" jahmub ema.

"Ma olen Barbie", ütleb laps krigiseva häälega.

"Ah nii! Minu kõige uuem pluus huulepulgaga koos!" vihastub ema.

"Ma olen Barbie, ma olen kõige ilusam," kordab Piret otsekui üleskeeratud häälega.

"No siis tõstan su kapi otsa kolmeks aastaks! Barbie'ga ei mängita. Barbie't vaadatakse kaugelt!"

Ema uurib huulepulgaplekki kahe sõrme vahel. Ehk saab selle vee ja seebiga puhtaks? Lapsele ta otsa ei vaatagi.

"Emme! Mina olen sinu Barbie, sinu kõige kallim!" puhkeb laps nutma ja võtab emal kaelast kinni. "Mängi minuga! Võta mind kaasa igale poole! Võta mind ööseks kõvasti kaissu!"

"Hea küll, võtan. Kaissu ja keldrisse. Aga ainult oma Piretit. Võõraid Barbie'sid mina ei armasta. Aja see pluus kohe seljast, enne kui selle pisaratega päris ära mäkerdad. Siis vaatame."

"Vaatame – mida?"

"Kas pluus läheb puhtaks?"

"Ja kui läheb puhtaks?"

"Siis võtan kaasa. Igale poole."

"Ja kui ei lähe puhtaks?" uurib Piret juba läbi naeru.

"Mis siis ikka. Piret on Piret. Kus ma su ikka jätan."

VESTERNI Barbie

Pildil näed Barbie't hobusega kohviku ette ratsutamas. Tara Lynn ja Ken juba ootavad teda. Täna on Tara Lynni sünnipäev ja sõbrad otsustasid seda tähistada lõunasöögiga kauboistiilis kohvikus nimega "Saloon". Et ennast selles kohvikus mõnusalt tunda, panid nad selga kauboistiilis rõivad.

"Western" tähendab eesti keeles "läänepoolne". Vesternideks kutsutakse ka ameerika põnevusfilme, kus tolmu sees jooksevad loomakarjad, kauboid plaksutavad piitsa ja paugutavad püstoleid. Kas oled vahel mõelnud, mida sõna "kauboi" õieti tähendab? Inglise keeles on "cow" lehm ja "boy" poiss. Seega on "cowboy" lehmapoiss. Nii et algselt on kauboid olnud raske töö tegijad, sest loomi tuli ju valvata ning kaitsta nii päeval kui öösel. Osav pütsikangelane on kauboist saanud tänu põnevusfilmidele. Nende filmide kaudu levis üle maailma ka kauboide rõivastumisstiil – teksapüksid, laia äärega kaabu ja nahksaapad.

Esimesed teksapüksid õmbles aastal 1850 ameeriklane Oscar Levi–Strauss. Praegugi kantakse temanimelisi pükse. Levi–Strauss õmbles sinisest telgiriidest vastupidavad suurte taskutega püksid kullaotsijate jaoks. Kuid need hakkasid meeldima teistelegi töömeestele, eriti kauboidele.

Vesterni–Barbie toob kaasa ka templimängu. Nii Barbie, Tara Lynni kui Keni saapakannuseid saab kasutada templina. Kui lükkad Barbie kannusega üle templipadja ja pärast üle paberi, jääb sinna täht "B", Tara Lynni kannusest tuleb tähekujuuline templijäljend ja Keni omast hobuse- rauakujuuline.

TALLINNA PANK TÄNAB KÕIKI VASTAJAID.

Lõvikutsu ja kommikoti võitsid KRISTIINA KURG Sadalast, LEMBIT SARI Viljandist, AILO MÄLL Kalitalt, KRISTEL TAMMEL Oisust, ELEN KURVITS Ilmjärvelt, KEIO LEHTEMAA Väandrast, KATRIN SKEBER Paliverest, MOONIKA NÖTTUS Välustelt, TAIVO KAASIK Tännassilmast ja MAARJA SUVI Laevalt.

Detsembrikuu loosimisega võitsid kõneleva Barbie EPP KERGE Tallinnast, KAISA–MAARJA JAGULA Toilast, RIIN AHLBERG Simunast, HELEN MÄE–OTS Pärnust, SILJA SISKA Amblast, KÄRT KÜBARSEPP Pärnu–Jaagupist, ANNA–MAARJA ROOSNA Hiiumaalt Ojakülast ja KÄTLIN NAVATSKAS Hiiumaalt Seljalt, ENELI KULDVEE Haabneemest, KADI SAAREP Otepäält, LAURA RYTBERG Tartust.

Kui vastad õigesti kahele küsimusele ja saadad oma talongi 12. maiks aadressil EE0007 Tallinn, Pärnu mnt. 67a, "Täheke", Barbie, on sul lootus võita vesterni–Barbie.

1. Kui vanaks saavad teksapüksid aastal 2000?
2. Loetle kolm eset, mis kindlasti kuuluvad kauboi rõivastuse hulka.

Barbie

4

1. _____
2. _____

MEIE KOOL

Mina õpin Luua Algkoolis, ühes armsas väikses majas. Koolimaja juures on liivakast ja ronimisredel, maja ümber aga väike madal aed.

Meie koolis on ainult kaks klassi, I ja II klass, ning kolm õpetajat. Õpetaja Imbi on meie klassi õpetaja, õpetaja Aive on I klassi õpetaja ja õpetaja Piiret on meie muusikaõpetaja.

Koolis on meil olnud mitmesuguseid toremaid pidusid: diskosid, isadepäevapidu, emadepäevapidu. Sel aastal oleme me käinud matkal Kalevipoja süngi juures. I veerandi lõpus oli üks vahva pannkoogipidu ka. Nii me siin Luua koolis elamegi.

MARJU VELSTRÖM

PANNKOOGIPIDU

Mina olen Laura Laas. Käin Luua Algkooli II klassis.

Oktoobri lõpus oli meil pannkoogipidu. Koogid küpsetasid emad. Lapsed tõid ise moosid kaasa. Meil oli maasika-, vaarika-, mustsõstra-, tikri- ja õunamoosi.

Kõige paremad koogid olid Kertu ema küpsetatud, need olid õhukesed nagu paberilehed.

Ega me ainult kooke ka ei söönud. Enne saime tunnistused ja pärast tantsisime.

Pärast pidu algas vaheaeg, mis kestis nädal aega. Siis tulime jälle kooli. Koolis on väga tore.

LAURA

TEEME LAHTI POSTIPAUNA

Meie elame Luual. Ma ei tea, kui paljud seda maakotta tunnevad, aga mõned ikka. Meil on väga pisikene kool, siin õpib ainult 17 õpilast. Õpetajaid on 3. Minule meeldib koolis väga matemaatikaülesandeid lahendada. Ma käin veel tennis. Tennis me mängime rahvastepalli ja muid mängu. Minule meeldib väga, et kõik on lähedal.

Mina olen II klassi õpilane Mihkel, kelle hüüdnimi on MUHKEL.

MINU KOER

Mul on koer, ta nimi on Hundu. Hundu on mõnus koer. Ta mängib vahel kassidega, eriti siis, kui mõni kass tahab tema sööki sööma minna. Ka minul on temaga huvitav mängida. Hundu on muidu ketis, aga igal õhtul laseme ta lahti. Vend tegi talle ilusa kuudi. Kuudil on koguni kaks ruumi. Minule meeldib see kuut väga.

KRISTIINA NAGLA

MATKAL

Õpetaja ütles lastele, et lähme matkama. Kõik lapsed olid nõus ja nii läksimegi koos esimese klassiga. Koolimaja juurest pöörasime metsa. Käisime metsas ringi, vaatasime loodust, uurisime seeni. Mina ja Ahti oleksime peaaegu järsust mäest alla jökke kukkunud.

Läksime Kalevipoja süngi, kus tegime pilti. Siis otsisime hea lõkkekohta ja tegime lõket ning söime kaasavõetud võileibu ja jõime teed. Tagasi tulles kaotas Karmela hamba ja Siim leidis kinda. Oli tore matk.

TEET LOORITS
2. klassist

ISADEPÄEV

Meil oli tore isadepäev. Algul me esinesime. Siis oli veel viktoriin ja võistlused. Mõned emad olid ka vaatamas. Sai palju naerda. Seina peal olid kõikide isade portreed. Mulle meeldisid kõige rohkem võistlused. Osa võtsid nii laps kui isa. Esimesed jooksid munaga, teised hüppasid hüppenööri, kolmandad sidusid nõõri pliiatsiga ümber keha ja ajasid pliiatsi pudelisse. Emad olid aidanud meil isadele valmistada väikese kohvilaua. Minu isale meeldis pidu väga.

SILJA ASTEL

NALJU

"Tom, miks su väike õde ei räägi?"

"Miks ta peaks rääkima, kui ema ja isa annavad talle niigi kõike, mida ta tahab."

Väike Liisi on esimest korda maal taluniku juures külas. Aasal mäletseb lehmakari. Liisi vaatab seda tükk aega ja küsib siis taluperemehelt: "Kas närimiskummi ostmise lehma-dele läheb ka kalliks?"

Kostab kohutav karjatus, siis purunevate klaaspurkide klirin ja ümberkukkivate asjade kolin.

Pesamuna hüüab rõõmsalt emale: "Kuulsid, ema! Isa leidis mu teise rulluisu üles."

Isa ütleb Jukule: "Jukuke, õpetaja muretsseb väga sinu halbade hinnete pärast."

"Ah, paps, mis meile teiste mured korda lähevad."

"Isa, mul on tunne, et ema ei kasvata mind õigesti."

"Millest sa seda järeldad?"

"Ta käsib mul magama heita, kui mul üldse und ei ole ja ajab üles, kui ma tahan hirmsasti magada."

Juku läheb raamatukokku ja palub raamatut laste kasvatamisest.

"Mu jumal, mis sina selle raamatuga teed?" imestab raamatukoguhoidja.

"Kuidas mida?" vastab Juku iseteadvalt. "Ma tahan teada, kas vanemad mind ka õigesti kasvatavad."

Kogunud GUIDO ILVES

Kaaren Kaarel lendas otse koolimaja kõrval kasvava suure pärna otsa. Seal võis tavabalt klassiaknast sisse kiigata. "Vaesed väikesed inimesed," haletses Kaarel, "terve päeva peavad nad seal sedasi karjas mööda maja madistama..." Tõepoolest – kaarnate kool möödub sootuks lõbusamas laadis. See eest on aga vigade tegemine ohtlikum: maandud vales kohas ja kass sööb su lihtsalt ära... Kuid ka inimesed ei korja oma tarkuse-tagavara igal pool ühtemoodi. Veel tänapäeval on Aafrikas ja Lõuna-Ameerikas rahvaid, kes ei tea raamatutest ega koolipinkidest suurt midagi. Nende elu möödub metsades ja väljadel, lõkete ümber ja on-

nides. Päril kooli ei lähe need lapsed kunagi. See ei tähenda aga, et nad midagi ei õpi. Vastupidi – õppimist alustatakse lausa titeeas. Emad köidavad imikud terveks päevaks endale selga – Aafrika neegrisu-guharudes riidega, Lõuna-Ameerika indiaanihõimudes korviga. Seal veedab laps oma esimesed eluaastad. Nii rändab ta kogu aeg emaga kaasa, jälgides kõiki igapäevatoiminguid. Võttes omal moel ema tegevusest alati osa, pole ime, et pea haarab ta ka ise tööriista pihku.

Kui jõuab kätte omal jalal jooksmise aeg, hakkavad poisid üha enam isadega seltsima. Nii õpivad nad küttimise, lõksuasetamise ja kalapüügikunsti. Iga väike neegri- või indiaanipoiss tahab meestetöodes saada niisama osavaks kui isa. Samal ajal

õpivad tüdrukud emadelt kangakudumise, punumise ja söögivalmistamise saladusi. Muidugi jääb neil lastel palju aega ka mängudeks ja koerustükkideks. Ning vahel tuleb vanemal neid ulakuste eest karistada. Nii õpitakse tasapisi tundma suguharu korda ja kombeid, seda, mis on õige ja mis on halb.

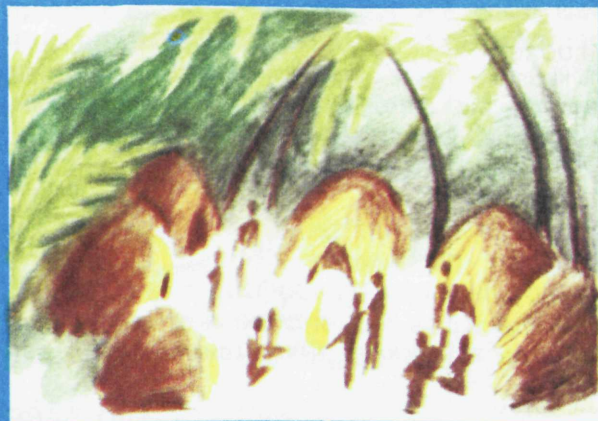
Kui aga poisid-tüdrukud on teismeliseks saanud, see tähendab, üle kümne aasta vanad, korraldatakse neile eriline "õppe-laager". Tavaliselt toimub see kusagil metsas, kodukülalt eemal, ja kestab nädalaid

või kuid. Ühes laagris jagavad küla auväärseimad mehed poistele täiskasvanud meeste tarkusi. Teises pühendavad vanad targad memmed tüdrukuid kõikidesse naiste saladustesse. Poisid peavad tihti tegema ka jõu- ja oskuseproove ja tüdrukud näitama omavalmistatud käsitöid.

Kui need katsed on hästi sooritatud, võetakse teismelised täiskasvanute perre vastu. See tähendab, et nad saavad rohkem ise otsustada. Kuid seevastu kannavad nad täie valjusega karistust eksimuste eest, mis neile lastena kergesti andestati. Nii et omamoodi tore on olla nii laps kui ka täiskasvanu.

HELI VEIGEL

Illustreerinud HELI VEIGEL

VOODILUTIKAS

Küllap igaüks on voodilutikast kuulnud igasuguseid hirmu- ja õudusjutte. Kui palju need tõele vastavad, võite järgneva põhjal ise järeldada.

Voodilutikas on varjulembeline putukas. Ta elab igasugustes pragudes, riidevoltide vahel, mööbli sees ja igal pool mujal, kuhu on võimalik peitu pugada. Jahiretkele ronivad lutikad siis, kui korteriperemehed magavad ja toas valitseb vaikus, tavaliselt öhtu- või hommikuhämaruses. Häda inimestele, kes niisuguses ruumis peavad magama, sest ennast kaitsta selliste "röövlite" eest on vägagi raske. Kui lähebki korda peatada nende liikumine mööda maad, see tähendab: mööda voodialgu, siis on neil palju omapärasem moodus, kuidas teid kätte saada. Nimelt ronivad nad mööda lage voodi kohale ja kukutavad end lihtsalt teile kaela. Sellepärast tehtigi vanasti voodi kohale riidest katus. Vastupidiselt levinud arvamusele lutikas ei hammusta, vaid torkab. Selleks on tal alahuulest moodustunud eriline nokk. Lutika torget me peaaegu ei tunne, sest tekkiva haava läbimõõt on 500 korda väiksem haavast, mille tekitaks ka kõige väiksem süstlanõel. Kui nahk on õnnelikult purustatud, nõristab lutikas sinna sülgge. Sülg on voodilutikal eriline, sest see sisaldab aineid, mis takistavad vere hüübimist. Seda on tal vaja selleks, et haavast jooksev veri poole imemise pealt järsku seisma ei jääks. Samuti peab veri olema vedel, läbides lutika imepeent nokka. Väikseimgi hüübinud vere tükike ummistab selle ning nokaomaniku elupäevad oleksid loetud. Torkekoht võib hiljem sügelema hakata, tekkida või-

vad isegi kublaid. Kõik oleneb inimese naha tundlikkusest. Kümnekond minutit pingsat imemist ja putukas on muutunud ümaraks palliks ning lahkub selleks koraks.

See aeg on lutika elule kõige ohtlikum, sest ka kõige väiksema muljumise korral ta keha lõhkeb, jättes järele suure verepleki. Juhul, kui teie korterinaabriks on lutikad, siis leiate voodipesult tihti selliseid plekke.

Emane voodilutikas muneb elu jooksul 200–250 muna. Vastsed kooruvad toatemperatuuril kolme nädala pärast. Välimuselt on nad oma vanematega väga sarnased. Aga selleks, et päriselt täiskasvanuks saada, tuleb neil enne viis korda kesta vahetada. Iga kestumise vahepeal peavad vastsed saama verd imeda. Juhtub teda tabama selline saatus, et ta verd ei saa, siis tema areng peatub ja jätkub alles pärast seda, kui kõht on jällegi täis imetud.

Voodilutikal on väga vastupidav organism. Näiteks suudab ta ilma toiduta olla ligi poolteist aastat, ka talub ta tugevat temperatuurimuutust. Täiskasvanud lutikas võib meid hea õnne korral külastada neljateistkümne kuu vältel. Inimese verd armastab lutikas üle kõige, kuid ta ei põlga ära ka mitmete koduloomade (koer, kass, hani jt.) verd.

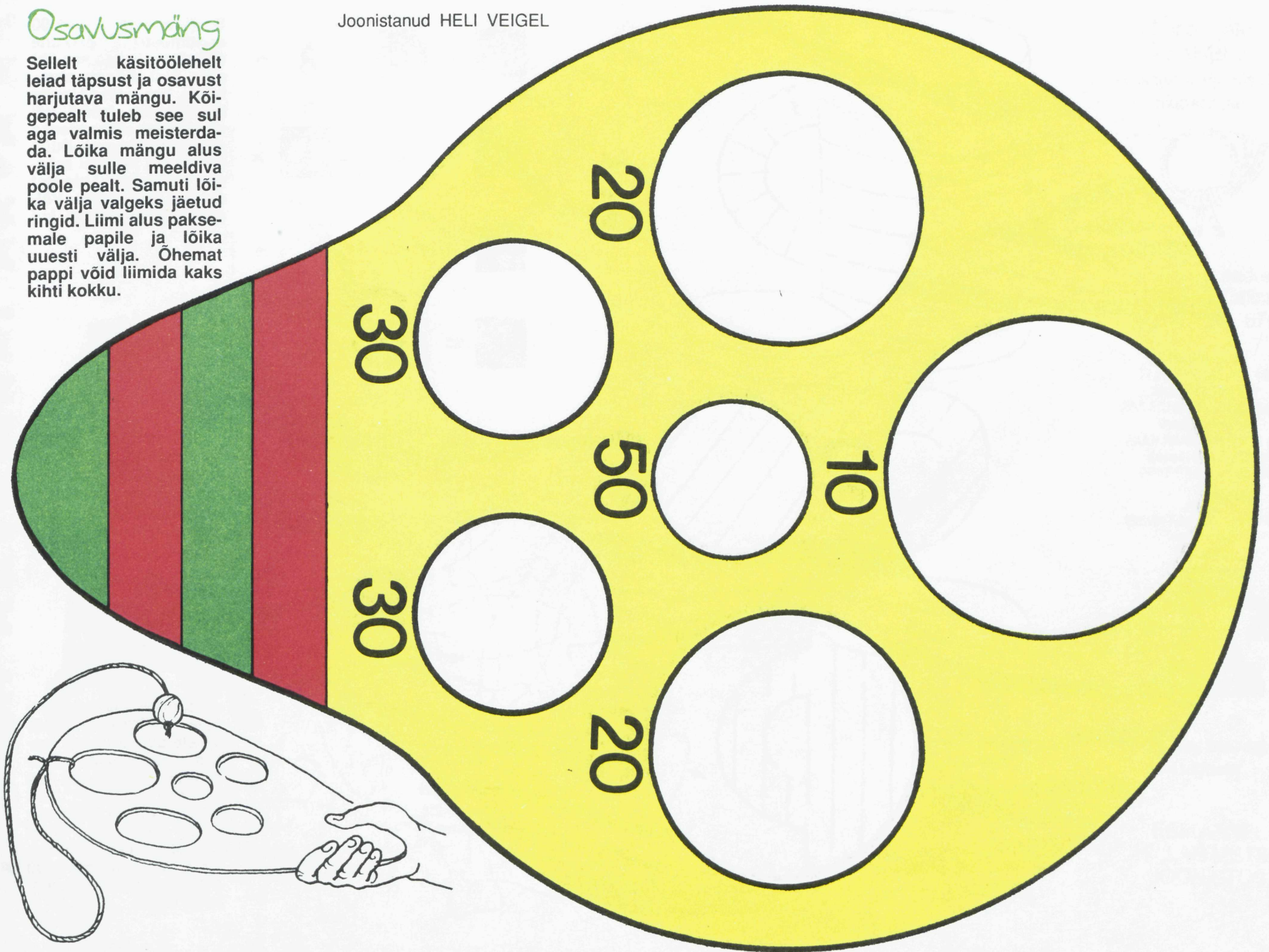
See 4,5–6,5 mm pikkune punakaspruun putukas pärineb arvatavasti Vahemere-maadest. Ameerikasse jõudis ta 15. sajandi lõpul koos Kolumbuse meremeestega. Eestimaal hakkas lutikas levima 1860. aastail.

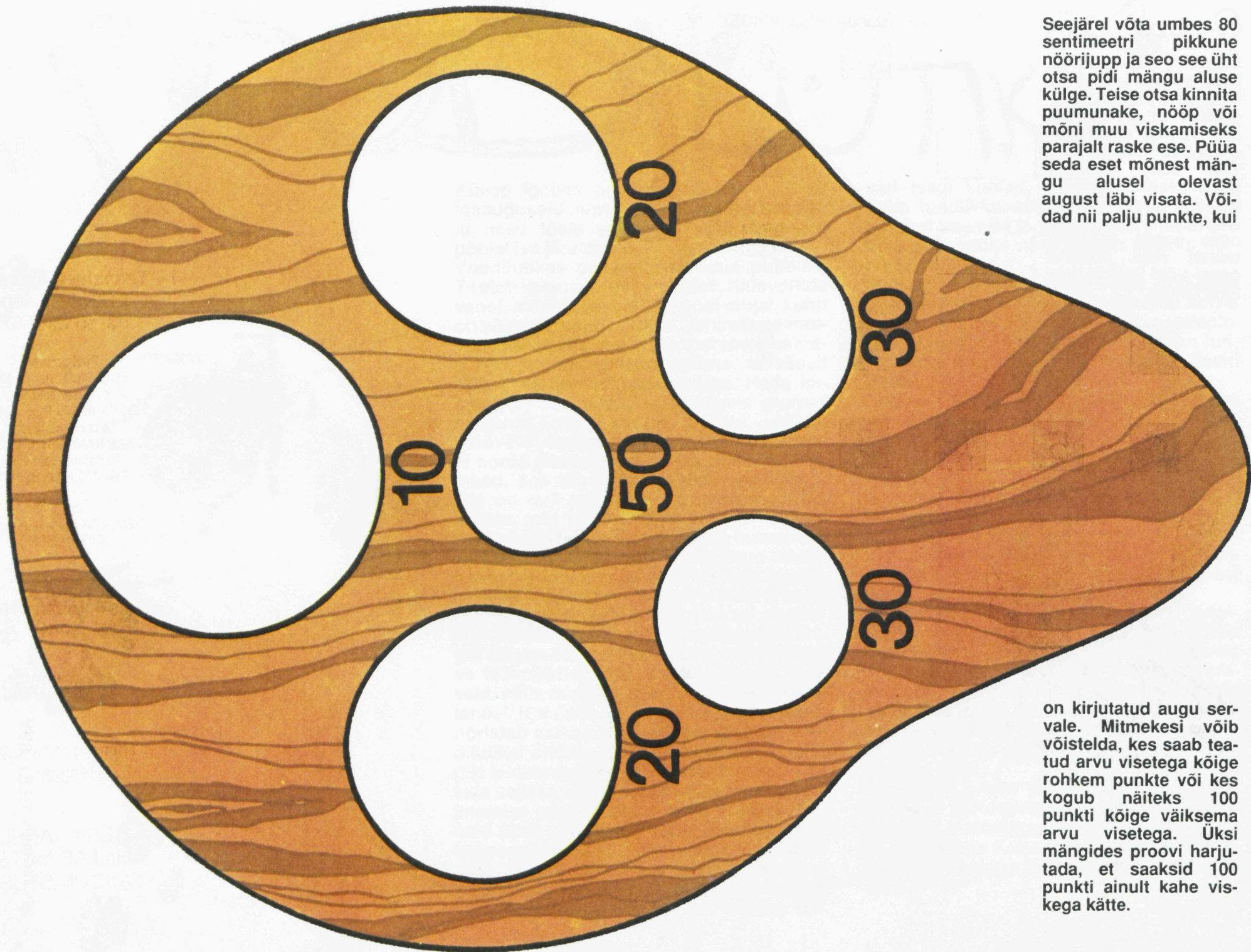
ALO SÄRG

Osavusmäng

Joonistanud HELI VEIGEL

Sellelt käsitöölehel
leid täpsust ja osavust
harjutava mängu. Kõigepealt tuleb see sul
aga valmis meisterdada. Lõika mängu alus
välja sulle meeldiva
poole pealt. Samuti lõika
välja valgeks jäetud
ringid. Liimi alus pakse-
male papile ja lõika
uuesti välja. Ohemat
pappi võid liimida kaks
kihti kokku.

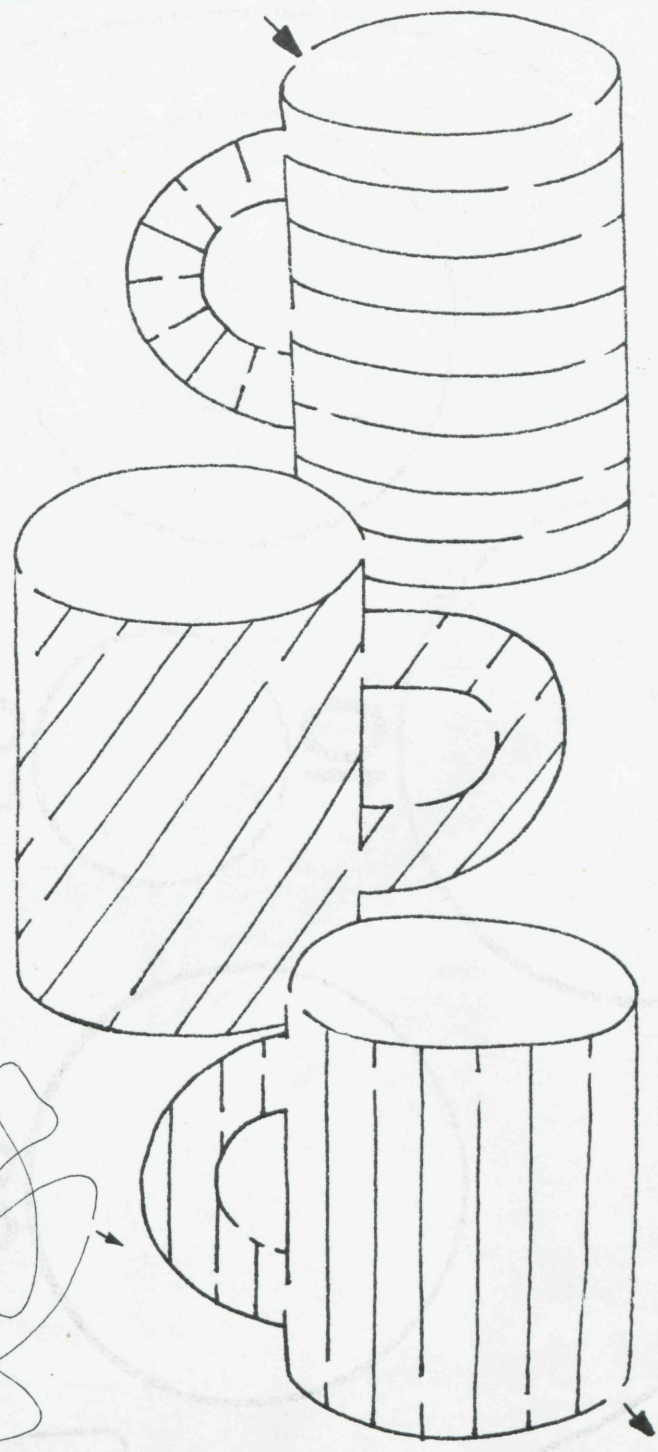
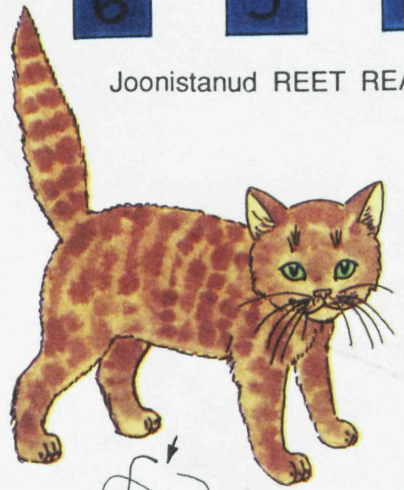

Seejärel võta umbes 80 sentimeetri pikkune nõorijupp ja seo see üht otsa pidi mängu aluse külge. Teise otsa kinnita puumunake, nõop või mõni muu viskamiseks parajalt raske ese. Püüa seda eset mõnest mängu alusel olevast august läbi visata. Võidad nii palju punkte, kui

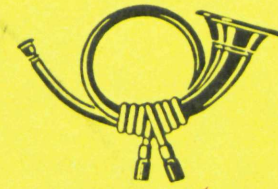
on kirjutatud augu servale. Mitmekesi võib võistelda, kes saab teatud arvu visetega kõige rohkem punkte või kes kogub näiteks 100 punkti kõige väiksema arvu visetega. Üksi mängides proovi harjutada, et saaksid 100 punkti ainult kahe viskega kätte.

	+	9	-	8	-		=	
x						x		
2	+		x		-	7	=	
-						+		
4	+		+		-	3	=	
-						-		
	x	8	-	4	-		=	
=						=		
								
								
								

Joonistanud REET REA

Lasteajakiri
«TÄHEKE»
Asutatud jaanuaris 1960.
Ilmub kord kuus.

Toimetuse aadress:
EE0007 Tallinn
Pärnu mnt. 67a

Peatoimetaja
ELJU SILD tel. 681 495
Vastutav sekretär
VIIVI VARIKSAAR tel. 681 495
Vanemtoimetaja
JAAN RANNAP tel. 681 400
Kunstiline toimetaja
PRIIT REA tel. 681 400

Prinjal
EE0190 Tallinn Pärnu mnt 67a
Trükiarv 24660
Tell. 973.

Toimetus käsikirju
ei tagasta

ESIKAANEL
HILLAR METSA
JONISTUS

Paljud rahvad on oma pärimused kangelastest pikkade lugulauludena kirja pannud. Meil on "Kalevipoeg", soomlastel "Kalevala". Igasugu seikluste sekka seletatakse seal ära ka nii mõnigi mõistatuslik asi. "Kalevalast" saame teada, kuidas maailm soomlaste arust tekkis. Või seda uskuda või mitte...

Kõigi aegade alguses olnud üksnes ülijumal Ukko ja ei midagi muud peale ääretu mere, mida valjtses veteemand llmatar. Uhel päeval läinud veteemal elu igavaks ja ta heitnud ilmamere rüppe lainetesse kiikuma. Tuul äiutas sinivetes ta hiiglase mõõtu keha igasse ilmakaarde. Äiutas ja luilutas, kiigutas ja kussutas, kuni llmatari põues hakkas lapsuke kasvama. See polnud tavaline titeke, vaid Maa elu algus ise – soomlane Väinämöinen. Sellepärast võttis tema kosumine ilmatu hulga aega, lausa aastasadu. Nõnda see llmatar seal vetesängis siis lesis ja liigutas mõnusasti liikmeid. Akki lendas tast üle eitea-kust-siginenud part. Too otsis pesapaika. Silmas veteemanda veest paistvat põlve, pidas seda rohumätsaks ja laskus sellele. Kui põlveotsa tõeline pardipesa pununud, asus perenaine sellesse munema. Peagi oli kuus kuldmunu valmis. Neile seltsiks sigis veel seitsmeski, raudmuna. Kui nüüd part usinasti hauduma asus, tundis llmatar korruga, kuidas

Kuidas soomlased maailma lõi

põlveotsa hakkas palavus painama. Sestap liigutas ta jalga ning pillutas munad vette. Ei tea ükski, mis kuuest terveks jäänud munast sai. Kõige tähtsam oli seitsmes, mis purunes.

Munakoore ülemine pool tõusis vete kohale taevaalotuseks. Alumisest poolest sai aga maa. Munakollane muutus päikeseks, munavalge kuuks. Kirju osa munast tõusis taevatähtedeks. Ent merest kerkinud mandrid pole sugugi ümmargused nagu munakoore. See on aga llmatari enda töö. Ujus ja ulpis teine, liigutas käsi-jalgu. Kuhu käega ulatas, sinna sopi vajutas, kuhu jala jättis, sinna laht tekkis.

Nõnda oli siis maailm valmis, kuid ilma ühegi elava hingeta. Väinämöinen, esimene neist, oli veel sündimata. Ta kosus veteema rüpes ja rebis end sealt ühel päeval lõpuks lahti. Lained kandsid ta udusele rannale ja oligi elav hingeke maa peale jõudnud. Aastaid hiljem sai maa ka metsa täis külvatud, kuid vilja polnud veel maailmas. Kust leiba saada? Väinämöise aitas hädast välja õnnelik juhus – ta leidis rannaliiva seest seitse viljatera. Tihane õpetas hiiu põldu harima ja sealtmaalt ongi leib kõigis kodudes laual. Nüüd oli maailm tõesti valmis ja kangelased võisid asuda seal oma vägitükke tegema ja seiklusi seiklema.

HELI VEIGEL